

KÁRPÁTALJAI KULTÚRKRÓNIKA

(2025. AUGUSZTUS, SZEPTEMBER)

ELISMERÉSEK

* Debüt-díjjal tüntette ki a Magyar Írószövetség **Lévai Aliz Mária** bótrágyi költőnőt. A díjat a *Mint teknős a páncélt* című verseskötetével érdemelte ki. Ezzel a kötettel **Lévai Aliz Mária** a kárpátaljai irodalom legfiatalabb elsőkötetes szerzője lett. A könyv 2024-ben jelent meg az Előretolt Helyőrség Íróakadémia Enumeráció-sorozatának 35. darabjaként.

* Dr. Sulyok Tamás köztársasági elnök nemzeti ünnepünk alkalmából állami kitüntetésben részesítette az alábbi kárpátaljai honfitársainkat (megjelent a Magyar Közlöny 2025. évi 96. számában):

Magyar Arany Érdemkereszt állami kitüntetésben részesült:

– **Kozma József**, a huszti Szent József Karitás Igazgatója, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség Huszti Alapszervezetének elnöke a kárpátaljai szóránymagyarság érdekében végzett kiemelkedő közéleti, karitatív és közösségépítő tevékenységéért elismeréseként;

– **Reöthy János**, Szolyva város volt polgármestere, a Szolyvai Emlékparkbizottság tagja, a Szolyvai Magyar Kulturális Szövetség alapító tagja értékes városvezetői munkája, a szolyvai szóránymagyarság kulturális és oktatási gondjainak enyhítése, anyanyelvi intézményeinek megteremtése és fenntartása érdekében végzett odaadó és áldozatos tevékenysége, valamint a Szolyvai Emlékpark létrejöttében szerzett elvülhetetlen érdemei elismeréseként.

Magyar Ezüst Érdemkereszt állami kitüntetésben részesült:

– **Argyelán György**, a Szolyvai Emlékpark főgondnoka, a Szolyvai Emlékparkbizottság alapító tagja, a Szolyvai Magyar Kulturális Szövetség alapítója és alelnöke a szolyvai magyarság közösségi életének kialakítása és szervezése, valamint a Szolyvai Emlékpark létrehozása és fenntartása érdekében végzett odaadó tevékenysége elismeréseként;

– **Udud Zinaida**, a Batári Szent Mihály Iskola és Óvoda vezetője, a Batári Görögkatolikus Egyházközség

tanácstagja a helyi magyarság közösségi életének kialakítása, valamint a keresztény értékek megőrzése és átadása érdekében végzett fáradhatatlan tevékenysége elismeréseként.

* **Hankó Balázs** kulturális és innovációs miniszter kiemelkedő színvonalú munkája elismeréseként a *Magyar Érdemrend tisztikeresztje* polgári tagozata kitüntetését nyújtott át a budapesti Vigadóban a beregszászi születésű **dr. Kökényesi Sándornak**, a fizika tudományok doktorának, a Debreceni Egyetem emeritus tanácsadójának, aki 28 éven át az Ungvári Egyetem Fizika Kar Szilárdtestek Elektronika Tanszék kutató tanára volt különböző beosztásokban. 25 éve már a Debreceni Egyetemen dolgozik. Tudományos kutatási területe: az anyagtudomány, a szilárdtestfizika, félvezetők és dielektrikumok fizikája, optoelektronika. Számos tudományos tanulmánya jelent meg, részt vett országos és nemzetközi tudományos szemináriumokon, illetve több konferencia vezetője volt. Az MTA Műszaki Tudományok Osztályának, valamint az Elektronikai Eszközök és Technológiai Tudományok bizottságának a tagja. Több tucatnyi szakmai kitüntetésben részesült. Többek között Ukrajna Állami Díjasa.

* Az Országház Vadásztermében tíz személy és szervezet vehette át a *Kallós Zoltán Külhoni Magyarságért Díjat*. Az elismerést azoknak

ítélik oda, akik a külhoni magyar közösségekért a közélet, az oktatás, az egyházi élet, a tudomány, a kommunikáció, a sajtó vagy a gazdasági önszerveződés terén kiemelkedő munkát végeznek, és akik képesek felismerni, valamint megerősíteni a közösség megtartó erejét. Az idei kárpátaljai kitüntetett a **Credo Versénekelő Együttes** (művészeti vezetője az ungvári születésű **Ivaskovics József** zeneszerző), melyet a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség terjesztett fel a rangos díjra.

* A TV21 Ungvár *Áldás* című filmje nyerte a XI. Kulturális Filmek Fesztiválja fődíját, alkotói **Debreceni Kamilla** és **Balla Béla**. Ugyancsak a TV21 Ungvár csapatából **Molnár Ildikó** és **Bereczky Tamás** *Magyarnak tanulni a sírig kell* című filmje harmadik lett.

* A *Seregi fivérek színművészeti díjat* a legjobb színész kategóriában **Orosz Ibolya**, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház társulatának tagja vehette át a *Frida* című monodrámában (rendezője Oleh Melnyicsuk) nyújtott alakításáért.

* A kárpátaljai magyar iskolák ünnepélyes tanévnyitóján **Maruzsa Zoltán** köznevelésért felelős államtitkár és **Orosz Ildikó**, a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség (KMPSZ) elnöke átadta a Magyarország Belügyminisztériuma által a gyermekek, tanulók oktatása-nevelése érdekében végzett

több évtizedes kiemelkedő tevékenységük elismeréséül adományozott *Pedagógus szolgálati emlékérmeket* azon nyugalmazott pedagógusoknak, akik ott voltak a KMPSZ alakulásánál, illetve aktívan részt vettek az első elnökségek munkájában. Külön örömmünkre szolgál, hogy a kitüntetettek közt van **Kovácsné Marton Erzsébet**, a *Kárpátaljai Hírmondó* szerkesztőbizottságának tagja is.

* Hagyományosan a tanévnyitó ünnepség keretében adják át a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa által 2014-ben alapított *Rákóczi-díjat*. 2025-ben a magyarországi díjazott **Tóth István**, a Határon Túli Magyarok Hivatalának egykori főosztályvezetője, Magyarország Beregszászi Konzulátusának korábbi főkonzulja. A másik díjazott **Olga Bohinics**, Ukrajna Oktatási és Tudományos Minisztériumának főszakértője. Utóbbi kitüntetett személyesen nem vett részt az ünnepségen, ezért később veheti át a díjat.

* A Pannonia Kárpátaljai Turisztikai Szervezet és a megyei turisztikai főosztály *Kárpátalja: keretben és a szívekben* címmel fotópályázatot hirdetett, amelyre öt kategóriában lehetett nevezni. A pályázatra több mint 70 versenyző mintegy 850 fotót küldött. A Kárpátalja egyedülállósága kategóriában **Makó András Lámpás** című fotója nyerte el az első helyet.

* A névadó primadonna születésnapjának előestéjén került sor a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színházban a Szűcs Nelli művésznő által 2021-ben alapított *Fedák Sári-díj* átadására. 2025-ben **Farkas Ibolya**, a Marosvásárhelyi Nemzeti Színház Tompa Miklós Társulatának tagja, valamint **Bocsárszky Attila**, a kassai Thália Színház színművésze érdemelte ki az elismerést.

Gratulálunk a kitüntetetteknek!

FONTOSABB ESEMÉNYEK, RENDEZVÉNYEK

AUGUSZTUS

* A Patrióta szövetség szervezésében konferenciával egybekötött megemlékezésre került sor Szepesiben a második világháború vége és a szovjet fogság eseményeiről 80 év távlatából. A rendezvényt **Köteles László**, a Csemadok alelnöke és **dr. Bognár Zalán**, a Gulág- és a Gupvikutatók Nemzetközi Társaságának elnöke nyitotta meg. A konferencia első felszólalója **dr. Dupka György** történész volt Ungvárról. Kárpátalja és Kelet-Szlovákia megszállásának korszakáról tartott előadást. **Dr. Bognár Zalán** történész, egyetemi docens a szovjet fogságba vetett magyarokra vonatkozó szovjet és magyar források,

adatbázisok problematikájáról beszélt. A GULÁG-GUPVI témakörből tartott előadást **Dr. Cservenka Ferdinánd** történész, **Kállai Karolina** tanár Szatmárnémetiből, **Kőrösi Mihály** mezőberényi helytörténész, **Dragan Traian** főmuzeológus, történész, **Pavol Hric**, a Kommunizmus Áldozatai Múzeum igazgatója, **Alica Schreiber**, a Fábry ház gondnoka Stószról. **Pracu Eszter** doktorandusz hallgató a *Múlt és jövő metszéspontján – a kommunizmus emlékezete a 21. század fiatal generációinak tükrében* címmel tartotta meg záró előadását. A történelmi emlékezet konferenciáját követően autóbussos körútra kerül sor a Szepességben, Branyiszkó, Lócse, Késmárk, Szepesváralja érintésével, majd Kassával, a várostörténelmi múltjával és jelenével ismerkedhettek meg a résztvevők.

* **Dr. Zékány Krisztina** nyelvész, szerkesztő, az Ungvári Nemzeti Egyetem UMOTI Filológiai Tanszékének vezetője közzétett körlevelében örömmel tudatja, hogy a 2023 májusában megtartott *Nyelvi, irodalmi, etno-kulturális kapcsolatok a Kárpát-medencében: múlt, jelen és jövő* című konferencia anyagai nyomtatásban is megjelentek. A kötet innen tölthető le: <http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/index.php/39-3-2025>

A tartalmas, magyar és ukrán nyelven közreadott tanulmánygyűjtemény összesen 27 kárpátaljai és anyaországi szerzőt, előadót felvonultat fel: **Minya**

Károly, Bedzir N. P., Demcsik M. I., Talabircsuk O.J., Bárány Erzsébet, Gazdag Vilmos, Nagy Dóra, Rózsa-völgyi Edit, Tóth Péter, Tóth Zsolt, Zékány Krisztina, Pilás Marina, Csuka Emőke, Hulpa Diána, Kelemen Mária, Kovács Péter, Kovács Emília, Tihovszka O. M., Bura I. O., Berta Eleonóra, Nagy Natália, Dupka György, Jaczkovics Marianna, Pomozi Péter, Pusztay János, Varga N. I., Sepa N. Sz.

* Elhunyt **Deme Ibolya**, a Somi Községi Könyvtár egykori vezetője. 70 éves volt. Szeretett községének közkönyvtárát 36 éven át szolgálta. Munkássága során megannyi rendezvényt szervezett, köztük a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet által felkarolt, s ma már hagyományosan minden évben megrendezett Sütő Kálmán és Kecskés Béla Szavalóversenyt. 2006-ban megszervezte személyes tárgyaikból, könyveikből a Somi Irodalmárok Emlékmúzeumát.

* A 30 éves kárpátaljai Credo Verséneklő Együttes (**Ivaskovics József** és a jelenlegi összeállítású csapat: **Fekete Zsuzsa, Varga Katica** és **Szabó Lívია**) Budapesten, az Embassy Pesti Fal nevű intézmény kiállítótermében adott klubkoncertet, ennek keretében bemutatták két új lemezüket is. A budapesti találkozón részt vettek mások mellett az együttes barátai

és támogatói, akik segítették a munkájukat. A koncerten elhangoztak **Dsida Jenő, Túrmezei Erzsébet, Tárczy Andor, Wass Albert, Bodnár Éva, Lengyel János** és mások megzenésített versei. Az előadások végén a zenészek és a közönség közösen elénekelték **Horváth Sándor** klasszikussá vált *Mert a Haza...* kezdetű költeményét.

* Teltház előtt mutatták be a *Magda, a Szabó* egyfelvonásos darabot Beregszászban, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház nagytermében. Az Alle Management színészei vendégelőadásának alapját **Szabó Magda** naplórészletei, levelei, interjúi és írásai adták. Szabó Magda szerepét **Krajcsi Nikolett** színművész, Szobotka Tiborét **Mészáros Tibor** színművész, rendező alakította. A színművet a Petőfi Irodalmi Múzeumban mutatták be először, majd számos magyarországi nagyvárosba vitték el.

* A Magyar Értelmségiek Kárpátaljai Közössége (MÉKK) szervezésében sikerült olyan adakozó kedvű támogató barátokat találni, akik a háború árnyékában is önzetlen segítséget nyújtanak a Tiszaháti Tájékmúzeum és a Péterfalvai Képtár kifakult információs tábláinak cseréjéhez. A MÉKK mint védnök, továbbra is önzetlenül támogatja **Nagy Barnáné Szakadati Rita** igazgató környezetszépítő tevékenységét.

* Megjelent a *Kárpátaljai Hirmondó* (főszerkesztő: **Szemere Judit**) 2025. évi nyári lapszáma, amely hírt ad a helyi magyarság életéről, illetve az innen elszármazott jeles képviselőkről, különböző intézmények tevékenységéről. A 21. évfolyamában járó lapot a Kárpátaljai Szövetség adja ki negyedévente. A *Kárpátaljai Hirmondó* eddig megjelent lapszámai online is elérhetők a kmmi.org.ua oldalon.

* A Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház falai között egy héten át vendégeskedtek az ELTE filmszakos hallgatói és a teátrum fiatal segédszínészei, akik **Rajkó Anna** és **Saly Sára** budapesti egyetemisták kezdeményezésére Beregszászban és környékén közösen próbálták ki magukat a filmkészítés világában. A *HatárFilm* nevű projektben a fiatal filmesek három rövidfilmet alkottak. Az egyiket a Borzsa folyó partján forgatták. A másik alkotás – *Záróra* címmel – a színház nagytermében játszódott. Készült továbbá egy kísérleti jellegű film is, amelyben a szereplők szavak helyett hangfoszlányokkal és gesztusokkal kommunikáltak. A színészi feladatokat a színház fiataljai – **Huzina Eszter, Heczél Jázmin, Tarpai Zsófia, Demeter Hanna** és **Orbán Emese** – vállalták magukra.

* A Kárpátaljai Magyar Diákok és Fiatalkutatók Szövetsége (KMDFKSZ), elnöke **Somogyi Dorina**) idén is meg-

rendezte hagyományos diáknapjait, a rendezvény középpontjában a közösségépítés, a tanulás és a kikapcsolódás állt. A kétnapos kulturális, környezetismereti, eszmecserevel fűszerezett programnak a Nagydobronyi Református Líceum adott otthont, ahová Kárpátalja több településéről érkeztek fiatalok.

* Megrendezték az első Ortutay-alkotótábort a beregszászi Ortutay Elemér Görögkatolikus Központban. Résztvevői: **Kopriva Attila, Matl Péter, Kulín Ágnes, Ribár Tatjana, Földessy Péter** és **Kurendás Anett**, akik különböző művészeti ágakban képviselik a kortárs alkotói világ sokszínűségét. A programhoz kapcsolódóan **Kulín Ágnes**, a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának elnöke, képzőművész, tanár, továbbá **Kopriva Attila** és **Matl Péter** képzőművészek tartottak nyilvános előadásokat.

* A Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI) szervezésében zsúfolásig megtelt az Ungvári Magyar Ház kisterme **Povk Mihály**, tiszaujhelyi születésű festőművész jubileumi kiállításának megnyitóján. A kiállítást **dr. Zubánics László**, a KMMI elnöke nyitotta meg.

* Kijevben 83 éves korában elhunyt **Jenkovszky László** (Ungvár, 1942.05.02. – Kijev, 2025.08.16.) jeles fizikus, az MTA külső tagja (1998) és a KMAT elnökségi tagja, a HUN-REN Wigner FK nyugalmozott tudományos

tanácsadója, az Ukrán Nemzeti Tudományos Akadémia Bogoljubov Elméleti Fizikai Intézet vezető munkatársa. Lelkesen támogatta azt a kezdeményezést, hogy a kárpátaljai magyaroknak lehetőségük legyen magyar nyelven tanulni a felsőoktatásban. Így, amikor a fizika-matematikai tanszékét létrehozták az Ungvári Nemzeti Egyetem Magyar Tannyelvű Humán- és Természettudományi Karán belül, lehetősége lett, hogy szakmai tudását és a tudomány iránti elhivatottságát megossza a tanszék munkatársaival és diákjaival is.

* A megyeszékhelyen, a skanzenben nyílt meg **Micska Zoltán** (1949–2017), Ukrajna népművésze, az Ukrán Nemzeti Művészeti Akadémia tiszteletbeli akadémikusa, Munkács díszpolgára **Ósók földje** című tárlata. A művész lánya, **Micska Júlia** mutatta be a kárpátaljai festőiskola egyik leg-híresebb képviselőjének 35 alkotását.

* Tiszabökény-Tiszafarkasfalva. A Fogarassy-kúria, ma Tiszaháti Tájékmúzeum területén, a görögkatolikus templomban a történelmi egyházak, a civil szervezetek, valamint a kistérségi önkormányzat képviselői együtt ünnepeltek a távolról érkezett vendégekkel az V. Tiszaháti Szent István-napi ökumenikus megemlékezésen. Az eseményt **Nagyné Szakadati Rita**, a Tiszaháti Tájékmúzeum és Péterfalvai Képtár igazgatója nyitotta meg. A *Himnusz* eléneklése után **Marcsák**

Gergely költő, a KVI T elnöke, az *Együtt* folyóirat olvasószervezője és felesége, **Shrek Tímea** író, költő, pedagógus a *Szegyenpiac*-antológiát feldolgozva verses-zenés összeállítással emlékezett az elesett katonákra és az eddigi időszakra. Az eseményen köszöntő beszédet mondott mások mellett **Oroszi József**, a Tiszaháti kistérség vezetője, **Balogh György** beregszászi konzul, **Zubánics László** történész, az UNE UMOTI magyar történelem és európai integráció tanszék vezetője, **Tadeusz Kopyś** lengyel történész, a krakkói Jagelló Egyetem professzora, **Dupka György**, a MÉKK elnöke, Tiszabökény díszpolgára, a helyi Római Katolikus Egyházközség világi elnöke. Az utóbbi szónok felidézte a Tiszaháti Szent István-napi ünnepség elindítását és jelentőségét. Ezután **Kovály Csilla** vezetésével a helyi Tisza Csillag kórus előadását hallhatták az egybegyűltek. Az ökumenikus liturgiát **Seres János**, a tivadarfalvi gyülekezet lelkipásztora, **Hernádi Balázs Lehel** ferences atya, a tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet római katolikus templom plébánia kormányzója és **Kótonovics István** görögkatolikus áldozópap vezették le. Az új kenyeret **Hernádi Balázs Lehel** atya és **Kótonovics István** áldozópap áldotta meg.

* Beregszászban ünnepélyes ke-
retek között felavatták IV. Béla király
szobrát a római katolikus templom

udvarán. A második honalapítóként is emlegetett magyar király emelte városi rangra 1247-ben a Vérke-parti települést. Ennek tiszteletére emeltek szobrot közös összefogással a Beregszászért Alapítvány és civilek, együttműködve a Beregszászi Római Katolikus Egyházközséggel. A műalkotója **Lengyel Tibor** nyíregyházi szobrászművész, a talapzat elkészítője **Matl Péter** Munkácsy-díjas szobrászművész. A szoboravatást követően felolvasták **Dalmay Árpád**, a Beregszászért Alapítvány kuratóriumi elnökének gondolatait, aki levelében kifejezte háláját a szobor létrejöttében segítő intézményeknek és szervezeteknek. A koszorúzás után **Molnár János** atya megáldotta és megszentelte az új kenyeret.

* Lembergben is megemlékeztek Szent István királyról. **Larisa Malekh**, Magyarország lengyeli tiszteletbeli konzulja, **Somogyi László**, a Lengyel Magyarok Kulturális Szövetségének elnöke és a szervezet tagjai, valamint **dr. Papp Ferenc**, Magyarország Ungvári Főkonzulátusának konzulja helyezték el a megemlékezés koszorúit Árpád-házi Boldog Konstancia hercegnő (IV. Béla király lánya) emléktáblájánál, a lengyeli Keresztelő Szent János templom falán.

* A Munkácsy Mihály Magyar Házban sor került *A Szent Korona története* című kiállítás megnyitójára és az azt kísérő előadásra. A tárlat anyaga

a Háló Egyesület jóvoltából és **Katkó Tamás** fotóművész támogatásával jutott el Munkácsra. Alapját **Szelényi Károly**, Magyarország egyik legnagyobb fotóművészeinek különleges műtárgyfotói adják, amelyek a Szent Korona hazatérését követően készültek. Az eseményen **Szeibert András** tartott előadást, aki közérthetően, ugyanakkor mély szakmai tartalommal ismertette a korona történetét, legendáit és szimbolikus jelentőségét.

* Ungváron, a Kálvária temetőben a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közösségének aktivistái csapatmunkával felújították és megtisztították **Szegelethy János** (1831–1911), az 1848–1849-es magyar szabadságharc honvéd tisztjének, Kossuth hadnagyának síremlékét. Az ungvári magyarság egyik kiemelt kegyhelyén minden év október 6-án az aradi vértanúkra emlékeznek, koszorúznak. A feliratos vasöntvénytáblát a nagy méretű kőtömbből faragott sírkőre újra felszerelték.

* Ünnepeles hangulatban nyílt meg az Ortutay Elemér Görögkatolikus Szakkollégiumban az I. Ortutay Alkotótábor zárókiállítás, amely a Kárpátalja-szerte ismert képzőművészek alkotásait mutatta be. A tárlaton hat művész – **Kopriva Attila**, **Tölgycsényi Péter**, **Matl Péter**, **Ribár Tatjana**, **Kulin Ágnes** és **Kurendás Anett** – munkái kaptak helyet, amelyek az elmúlt napok intenzív alkotói

folyamatainak gyümölcsei. A megnyitón beszédet mondott **Gyebnár István**, Magyarország Beregszászi Konzulátusának ügyvivő konzulja, **Marosi István**, az Ortutay Elemér Görögkatolikus Szakkollégium igazgatója, **Kopriva Attila** festőművész.

* A nyíregyházi székhelyű Beregszásziért Alapítvány (kuratóriumi elnök **Dalmay Árpád**) adományaként felavatták **Schober Ottó** emléktábláját a beregszászi Európa-Magyar Ház udvarának emlékfalán, akinek személynében író, színházi rendező és közéleti személyiséget tisztelhetünk, aki évtizedeken át meghatározó alakja volt a város kulturális életének. A jelenlévőket **Zubánics László**, a KMMI és az UMDSZ elnöke köszöntötte, aki felidézte Schober Ottó életútját. Mint mondta, már a szovjet korszakban is bátran kiállt a magyar kultúra és anyanyelv megőrzése mellett, és munkássága példa lehet a mai nemzedékek számára is. Az ünnepségen **Gyebnár István**, Magyarország beregszászi konzulátusának ügyvivő konzulja is méltatta a város díszpolgárát, aki egész életét a közösség szolgálatába állította. **Dalmay Árpád**, a Beregszásziért Alapítvány kuratóriumának elnöke szintén írásban küldte el üzenetét. Mint fogalmazott, Schober Ottó neve minden beregszászi számára ismerősen cseng, hiszen színészként, rendezőként és kultúrház-igazgatóként olyan időkben tartotta életben a

magyar szót, amikor ez a templom és az iskola mellett a nemzeti identitás megőrzésének egyik legfontosabb tere volt. Az emléktáblát **Gyebnár István** és **Nagy Béla**, a Beregszászi Népszínház egykori rendezője leplezte le. A bronz domborművet **Sándor Attila** székelyudvarhelyi művész készítette. A jelenlévők koszorúkkal rótták le tiszteletüket, majd a rendezvény zárásaként felcsendült Schober Ottó *Beregszász* című versének megzenésített változata.

* Dokumentumfilm készült a kárpátaljai magyarságról. A *Másfél kilométerre a békétől* című film a *Kontroll* alkotóinak első hosszabb műve, amely a kárpátaljai magyarság mindennapjait mutatja be a háború árnyékában. A stáb Tiszakeresztúron és Munkácson forgatott. A film középontjában **Sipos József** református lelkész áll, aki a lelkészi szolgálata mellett szociális munkát is végez, segítve a rászorulókat. A filmet rendezte és vágta **Berényi Andor** filmrendező. Szerkesztő-riporter: **Sipos Betti**, a *Kontroll* újságírója.

SZEPTEMBER

* A berekfürdői Körmendy Lajos Írótábor idei programjában mások mellett az *Együtt* irodalmi folyóirat szerzői közössége nevében részt vett: **Finta Éva** József Attila-díjas költő, **Dupka György** Ratkó József-díjas író, kiadói

szerkesztő és **Vári Fábián László** Kossuth-díjas költő, főszerkesztő, az MMA irodalmi tagozatának vezetője. A helyi kultúrház irodalmi estjén ezúttal **Szűcs László**, az *Újvárad* főszerkesztője tartott elgondolkodtató előadást az írói, költői hagyatékok soráról Nagyváradon. Közreműködött **Kocsis Csaba**.

* **Szabó Dezső** (Kolozsvár, 1879. június 10. – Budapest, 1945. január 13.) magyar író, kritikus, publicista, főreáliskolai tanár domborműves emléktáblájának felavatására került sor az Ungvári Magyar Ház – UMDSZ Ungvári Székház falán. Avatóbeszédet mondott **Zubánics László**, az UMDSZ elnöke. Az emléktábla a Beregszászért Alapítvány és a *Kárpáti Igaz Szó* szerkesztősége támogatásával került kivitelezésre. Szabó Dezső 1914–1917 között volt az Ungvári Főreálgymnázium francia nyelv- és irodalomtanára. Ungvári éveiről bővebben Pomogáts Béla tanulmányában olvashatnak: <https://kmmi.org.ua/uploads/attachments/books/books-pdf/egyutt-2006-1.pdf>

* A Kárpátaljai Szövetség idén is megrendezte a kárpátaljaiak hagyományos találkozóját Balatonföldváron, a Riviéra Park Hotelben, amelyen ez alkalommal több mint háromszázan vettek részt. **Kovács Sándor** Magyar Örökség-díjas honismereti író *A vereskei határkő* címmel tartott filmvetítéses előadást. Ezt követően **dr. Botlik**

József Görögkatolikusok Kárpátalján című előadása hangzott el. A témához kapcsolódóan levetítették a **Romzsa Tódor** kárpátaljai görögkatolikus vértanú püspök életét feldolgozó filmet. Ezt követően *20 éves a Kárpátaljai Hirmondó* címmel panelbeszélgetés zajlott **Szemere Judit** főszerkesztő és **Füzesi Magda** alapító-főszerkesztő közreműködésével a szerkesztőség tagjaival, ezzel párhuzamosan a lapszámok borítóiból összeállított kiállítást is megtekinthették a jelenlévők. A délutáni órákban került sor **Zaják-Balogh Ildikó** makraméművész és **Balog Sándor** festőművész közös kiállításának megnyitójára.

* Az V. Rimay János Költészeti Fesztivál nyitórendezvényére Sárospatakon került sor. A Kárpát-medence minden szögletéből érkeztek költők, akik Sárospatak, Sátoraljaújhely, Szerencs, Kisvárda, Tokaj középfokú iskoláiban találkoztak az olvasókkal. Kárpátalját **Finta Éva** József Attila-díjas költő és **Vári Fábrián László** Kossuth-díjas költő képviselte.

* A Pro Cultura Subcarpathica (PCS) civil szervezet tizenegyedik éve emlékezik meg Szerednyén **Dobó Istvánról**, az egri vár híres kapitányáról, aki egri diadalát követően kapta királyi adományként birtokul Szerednyét és környékét. A föld alatti alagútrendszer a hagyomány szerint az ő parancsára építették az egri várat ostromló törökök, akik foglyul estek a

harc után. A több ezer hadifogoly által kiásott pincerendszer menedékként szolgált a helyi lakosok számára, továbbá börtönként is használták a középkorban. Később felfigyeltek arra, hogy adottságai kiválóan megfelelnék a borok érlelésére.

* A Kárpátaljai Megyei Filharmonióban megrendezték a Natalija Viszics nevét viselő XIII. Nemzetközi Orgonazene Fesztivált. Mások mellett fellépett **Gazsó Katalin** az Akadémiai Szimfonikus Zenekar kíséretében. A közönség nagy tapssal értékelte **Kubik Tamás** (Budapest), az Egri Főszékesegyház karnagya orgonakoncertjét.

* A Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház és a budapesti Nemzeti Színház a Gyulai Várszínházban mutatta be legújabb, *A revizor* című előadását.

* **Polgár Judit**, a Magyar Szent István-renddel kitüntetett nemzetközi hírű magyar sakkozó tiszteletére avattak miniszobrot Ungváron, a Laborc téren. A mű alkotója **Roman Murnik** szobrász. Kárpátaljai kötődése is van **Polgár Juditnak**, aki ugyan Budapesten született 1976. július 23-án, de édesanyja Tiszaújlakon született magyar családban, majd az Ungvári Nemzeti Egyetemen szerzett diplomát.

* A Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet képviselőjében **Dupka György** igazgató részt vett a budapesti Szent István Bazilikában és az

előtte lévő téren ötödik alkalommal megrendezett Magyar Értékek Napján, amelyen a magyar nemzeti értékeket és hungarikumokat mutatták be gazdag kulturális műsor keretében. Az esemény főszervezője a Nemzeti Művelődési Intézet volt.

* A Zoloto Karpat (A Kárpátok Aranya) elnevezésű II. Nemzetközi Zenei Fesztiválon és versenyen első helyezést ért el a Kárpátalja Néptáncgyűttes és a Sodró zenekar. A fesztivált az ungvári járási Börvingesen (Barvinok) rendezték meg, elsősorban a nemzeti kisebbségeket megszólítva.

* A Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI) emlékfalán felavatásra került **Zahoray János** (1835–1909) 1901–1909 között Beregszászon élt és alkotott festőművész dombormű-emléktáblája. Köszöntő beszédet mondott **dr. Zubánics László**, a KMMI elnöke. **dr. Gyebnár István** Magyarország Beregszászi Konzulátusának misszióvezetője, egyben képzőművészeti szakértő Zahoray neves képiro, portréfestő tevékenységével, alkotóútjával kapcsolatos gondolatait osztotta meg a jelenlévőkkel. Majd **Zubánics László** felolvasta az emléktábla adományozójának, **Dalmay Árpádnak**, a Beregszászi Alapítvány kuratóriumi elnökének a levelét, amelyben többek között leírta, mikor és milyen körülmények között fedezték fel több

mint egy évtizede Zahoray sírhantját, amely a beregszászi római katolikus temetőben elhagyatott állapotban volt, az alapítvány rendbe hozta, azóta a művész emlékének megőrkítésén fáradozik.

Az emléktáblát **Vári Fábán László** Kossuth-díjas költő és **dr. Gyebnár István** diplomata lepezte le. Majd a jelenlévő szervezetek, intézmények nevében koszorúzott: **dr. Gyebnár István** misszióvezető konzul, **Fülöp Andrea** konzul, **Dupka György** és **Vári Fábán László** a MÉKK és a KMMI nevében, **Molnár D. István**, a KMKSZ beregszászi szervezetének elnöke. A dombormű alkotója **Sándor Attila** szobrászművész (Székelyudvarhely). Az eseményen jelen volt **Marcás Gergely** költő, író, a KVVIT elnöke, mint a Kárpátalja.ma hírportál szerkesztője.

* A beregszászi magyar konzulátus Munkácsy-termében megrendezték az *Irodalmi Kilátó* hagyományos zenés-irodalmi délutánt Magyarország Beregszászi Konzulátusa, a Magyar Értelmiségi Kárpátaljai Közössége (MÉKK) és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI) szervezésében. Az eseményt **Fülöp Andrea** konzul nyitotta meg. Köszöntő beszédet mondott **Dr. Gyebnár István** misszióvezető.

A jelenlévők nagy érdeklődéssel hallgatták meg **Marcás Ger-**

gely és **Shrek Tímea** *Szégyenpiac* című verses-zenés pódiumműsorát, amelyben elhangzottak **Vári Fábián László**, **Füzesi Magda** és mások versei.

A kerek évfordulós költőkre emlékezve **Molnár Valéria**, a Kóka Ferenc Művészeti Alapítvány kurátorra előadásában elhangzott a 100 éve született **Nagy László** *Ki viszi át a szerelmet*, a 120 éve született **József Attila** *Nem emel föl*, a 125 éve született **Szabó Lőrinc** *Cirip*, a 140 éve született **Kosztolányi Dezső** *Magyar költők sikolya Európa költőihez 1919-ben* című verse.

A 23 éve Ungváron, a MÉKK kiadásában megjelenő *Együtt. Irodalom-művészet-humán tudományok-kultúra* című folyóirat ez évi lapszámaiban szereplő szerzők bemutatójának moderátora **Dupka György** író-történész, a MÉKK elnöke és a folyóirat lapigazgatója volt.

A kerekasztal-beszélgetésben részt vett és többek között kifejtette gondolatait alkotói terveiről **Vári Fábián László** Kossuth-díjas költő, főszerkesztő, az MMA irodalmi tagozatának vezetője, **Marcus Gergely** költő, író, a lap olvasószerkesztője, **Shrek Tímea** író, költő, pedagógus, **Zubánics László** történész, az ungvári egyetem tanszékvezető docense, a lap szerkesztőbizottságának tagja.

A befejező részben az irodalmi folyóirat „hibavadásza”, **Szemere Judit**, a *Kárpátaljai Hírmondó* főszerkesztője mutatta be a húsz éve Budapesten, a Kárpátaljai Szövetség kiadásában évente négyszer megjelenő színes folyóiratot, amely a Kárpátaljáról elszármazott, Magyarországon letelepedett olvasókat informálja a vidék aktuális eseményeiről.

Az irodalmi délután **Marcus Gergely** énekmondó előadásával zárult.

* *Tüskevár; természet és művészet* címmel Kunszentmártonban, a Bercsényi utca 12. szám alatt sor került a Fekete István Emlékház avatására. Alapító: **Mártonfi Benke Márta** festőművész és művészeti író, valamint a „Köttön Vezér” Honismereti, Hagyományörző és Városvédő Egyesület. Fővédnök: **Semjén Zsolt** miniszterelnök-helyettes. A kiállítást **Vári Fábián László**, az MMA Irodalmi Tagozatának vezetője és **Závogyán Magdolna** kultúráért felelős államtitkár nyitotta meg.

* Beregszászon, a magyar konzulátusa Munkácsy-termében került sor a 2024-ben 90 éve született Kóka Ferenc magyarországi festőművész emlékkiállításának megnyitójára. A kiállított műveket **Molnár Valéria**, a Kóka Ferenc Művészeti Alapítvány kurátora mutatta be.

* Ungváron a helyi Magyar Olvasóklub vendége volt **Shrek Tímea** beregszászi író, pedagógus, a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság alelnöke. Az író-olvasó találkozó résztvevői betekintést nyerhettek egy elhivatott író műkásságába, gondolataiba, megismerhették motivációit és a kárpátaljai irodalom világát. A **Balogh Renáta**, a Magyar Olvasóklub alapító elnöke vezette panelbeszélgetésnek a Kárpátaljai Területi Könyvtár Idegennyelvű Részlege adott otthont. A találkozót az író *a Halott föld ez* c. novelláskötet, és az *Ördögsg* c. mesegyűjtemény dedikálásával zárta.

* A *VI. Monológok az Ung* felett elnevezésű nemzetközi fesztivál keretében a Kárpátaljai Megyei Ukrán Zenei-Drámai Színház kamaratermében a Petőfi Sándor *János vitéz* című műve alapján készült monodrámát tekinthették meg az érdeklődők **Polyák Anita** előadásában. A *Szívemnek gyöngyháza* című darabot **Vidnyánszky Attila** rendezte. A magyar nyelvű előadást ukrán felirattal kísérték.

* A beregszászi Na'Conxypan Galériában megnyílt **Berecz Margit** festő- és textilművész életműösszegző tárlata, amelyet a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága (RIT) szervezett. A kiállítást **Kulin Ágnes**, a Révész Imre Társaság elnöke és a galéria kurátora nyitotta meg.

* Újabb különleges előadással várta az érdeklődőket a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház Beregszászban. Ezúttal a *Play Krúdy!* című zenés színművet láthatta a közönség. A színpadon **Szücs Nelli**, **Pásztor Ádám** és **Előd Álmos** játékát élvezhették a nézők, akiket **Szekeres László** kísért zongorán. Az előadás különlegessége, hogy Szücs Nelli nemcsak szereplője, hanem rendezője is a darabnak, és a történetbe Krúdy Gyula Szindbád-novelláinak motívumait is beleszővi.

* A Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet idén ismét megrendezte a hagyománnyá vált BercsényiFesztet, amelynek az ungvári vár adott otthont. A fesztiválon több mint 300 látogató vett részt. Az érdeklődők találkozhattak Bercsényi Miklóssal és Csáky Krisztinával, akiket jelmezes színészek jelenítettek meg. A grófi pár egykor az ungvári várban élt, és jelentős szerepet játszott a várkastély felvirágoztatásában. Egyúttal magukkal hozták a felvilágosult polgári lét szellemét, a kultúrát és a művészeteket a vármegyébe.

* Kinevezték **Vida Lászlót** a beregszászi konzulátus élére. Az Ukrán Külügyminisztérium Konzuli Szolgálatának igazgatóhelyettese, **Szvitlana Krisa** szeptember 24-én átadta a konzuli működési engedélyt (exequaturt) Magyarország

Beregszászi Konzulátusa új vezetőjének. Az eseményen részt vett Magyarország ukrajnai nagykövete, **Heizer Antal** is. Az exequatur – a fogadó állam hivatalos elismerő okirata – kiadásával a magyar fél konzuli vezetője megkezdheti teljes körű feladatellátását Beregszász városában.

* Badacsonyban megrendezték az Anyanyelvápolók Szövetsége és a Magyar Napló Kiadó szervezésében sorra kerülő *Határtalan magyar irodalom* – 7. konferenciát, amelyen a magyar nyelvű irodalom művelői, kutatói vettek részt. A konferencia témája idén az anyanyelv és iskola ünnepelt szerzőink műveiben. A konferencia lehetőséget adott arra, hogy a résztvevők az előadásokat megvitassák, a felmerülő kérdésekről eszmét cseréljenek.

A hét év alatt a fórum, amelynek létrehozója és szervezője **Pusztay János** nyelvészprofesszor, műfordító, prózai és verses irodalmi művek alkotója, igazi szellemi műhelyé alakult az Anyanyelvápolók Szövetsége támogatásával, kezdettől fogva a védnöke **dr. Szili Katalin** miniszterelnöki főtanácsadó, az Országgyűlés volt elnöke. Az idei tanácskozást is ő nyitotta meg és üdvözölte a konferencia 25 anyaországi és külhoni előadóját. Elismeréssel beszélt a számára is izgalmas előadásokról. Üdvözölte

azt a hagyománykövető vállalkozást is, amely a szimpózium eddigi előadásait **Jánosi Zoltán** József Attila-díjas magyar irodalomtörténész sorozatszerkesztésében a Magyar Napló Kiadó jelenteti meg. Neki köszönhetően bemutatásra került a sorozat V. vaskos kötete is.

A szervezők bejelentették, hogy az idei fórumon elhangzó eladások szerkesztett változatát szintén várják, hogy a Magyar Napló Kiadó ezt is a lehető leghamarabb jelentesse meg.

Az idei szimpóziumon előadást tartott: **Jánosi Zoltán, Kelemen Mária, Fábíán László, Kordics Noémi, Fűzfa Balázs, Finta Éva, Muzsnay Árpád, Dupka György, Kovács Kátáng Ferenc, Bodó Barna, Árkossy István, Sipos Lajos, Pomozi Péter, Egey Emese, Molnár Zsolt, Andrási Dorottya, Zékány Krisztina, Karády Zsolt, Márkus Béla, Deák Ernő, Pécsi Györgyi, Cseke Péter, Horváth Júlia Borbála, Sárközy Péter, Petrik Béla.**

* **Szvitlana Mitrajeva** *Art-terapia* című kiállításának megnyitójára került sor az Ungvári Magyar Házban. A kiállítóteremben az ismert közéleti személyiség 18 festményt mutatott be – ezek érzékeny és rendkívül finom csendéletek, amelyek – ahogy a kiállítást megnyitó történelemtudományok kandidátusa, az Ungvári Nemzeti Egyetem docense,

Zubánics László fogalmazott – „fényugarat ajándékoznak ebben a viharos időszakban”.

* A Credo-30 jubileum alkalmából a kárpátaljai Credo Verséneklő Együttes koncertjére került sor Budapesten, a Szabó Dezső Katakombaszínházban, amely a Budapest-Szabadság téri Református Egyházközség altemplomi rendezvényterme.

* Sor került a *Fedák Sári-díj* átadására a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színházban. Idén két kitüntetettet részesítettek elismerésben. **Farkas Ibolya** Marosvásárhelyen élő, idős művésznő személyesen nem tudott jelen lenni az eseményen, díját otthonában vehette át. A laudációt videóban mutatták be a közönségnek. A másik díjazottat, **Bocsárszky Attilát**, a kassai Thália Színház színművésztét nagy taps köszöntötte a színház színpadán. Az elismerést **Szász Jenő**, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet elnöke és **Vass Magdolna** színésznő adták át. A szobor mellett a kitüntetés százezer forintos pénzjutalommal, valamint egy kárpátaljai vendéglőadásra szóló meghívással is jár.

* Bilkén avatták boldoggá **Orosz Péter Pál** (Biri, 1917. július 14. – Alsókaraszló, 1953. augusztus 27.) görögkatolikus pap vértanút, akit 1953-ban, a sztálini egyházüldözés idején gyilkoltak meg. Az esemény

történelmi jelentőségű a görögkatolikus közösség és a teljes Kárpát-medence hívői számára, hiszen olyan lelkipásztor előtt tiszteleg, aki életét áldozta a hitéért és az egyházhoz való hűségéért a kommunista diktatúra legsötétebb éveiben. A szertartásra egy háromnapos ünnepségsorozat keretében került sor Bilkén. A főpapi Szent Liturgiát **Grzegorz Ryś** bíboros, lódzi érsek vezette, amelyen a kárpátaljai és a Kárpát-medence más részeiről érkező hívek ezrei vettek részt.

* A Horváth Anna Múzeum és Alkotóház falai között nyílt meg a *Hőseink nyomában* című fotókiállítás. A tárlatot a Keresztény Értelmiségiek Szövetsége támogatásával működő alapítvány hirdette meg, amelynek fő célja a Kárpát-medencében fellelhető keresztény és nemzeti értékek megőrzése, bemutatása, valamint a nemzeti egység erősítése.

* Egyetem lett a kárpátaljai főiskola! – számolt be róla a Facebook-oldalán Nacsa Lőrinc nemzetpolitikáért felelős államtitkár. Bejegyzésében kiemelte, hogy közel 30 évvel ezelőtt alakult a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, amely az évek során „a nemzetrezs szerteágazó, mélyen gyökerező kulturális és oktatási központjává vált”, amely minden nehézség és megpróbáltatás ellenére fejlődik tovább.

KÖNYVESPOLC – 2025

Az *Együtt* című irodalmi-művészeti-kulturális-humán tudományi folyóirat 2002–2025 között megjelent számai itt tekinthetők meg:

<http://kmmi.org.ua/konyvtar/folyoiratok/egyutt>

<https://epa.oszk.hu/html/vgi/boritolapuj.phtml?id=595>

KÁRPÁTALJAI MAGYAR KÖNYVEK

(Sorozatszerkesztő és felelős kiadó: **Dupka György**)

MEGJELENT

* *Mozaikkockák Kárpátalja múltjából. Egy tájkatató jegyzetei (in memoriam Váradi-Sternberg János)*. Kárpátaljai Magyar Könyvek 313. Sorozatszerkesztő és felelős kiadó: **Dupka György**. Lektorálta és jegyzetekkel ellátta: **dr. Zubánics László**. Felelős szerkesztő: **dr. Zékány Krisztina**. Borító, műszaki szerkesztő: **Dupka Zsolt**. UNE UMOTI – Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2025.

* **Dupka Nándor**: *Pásztor Ferenc vértanú. „Hitét nem tagadta meg, inkább a halált választotta”. A Kárpátaljai Római Katolikus Egyház hitvallói (1945–1991)*. Kárpátaljai Magyar Könyvek 314. A kiadványhoz ajánló sorokat **Molnár János**, a bereg-

szászi Szent Kereszt római katolikus templom plébánosa, püspöki helynök írt, aki egyben felhívja a tisztelt olvasók figyelmét, hogy „Imádkozzunk boldoggá avatásáért!” Lektorálta: **dr. Dupka György, dr. Zubánics László**. Szerkesztette: **Kövy Márta**. Műszaki szerkesztő: **Dupka Zsolt**. A címlapon: Pásztor Ferenc portréja. KMMI–Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2025.

* **Shrek Tímea**: *Ördögsgzeg. Kárpátaljai mesék* (Második kiadás). Kárpátaljai Magyar Könyvek 306. MÉKK–Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2025.

* **Szöllősy Tibor**: *Őszi rajzás*. Tolla mentett tanulságos történetek (folytatás). Kárpátaljai Magyar Könyvek 315. MÉKK–Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2025.

ELŐKÉSZÜLETBEN

* *A GULAG-GUPVI-kutatók nemzetközi fóruma Kárpátalján, 2024*. Nemzetközi emlékkonferencia, Beregszász, 2024. november 15. A Szolyvai Emlékpark Évkönyve. Összeállította, a jegyzeteket írta: **dr. Dupka György**. Lektorálta: **dr. Zubánics László, dr. Zékány Krisztina**. Felelős szerkesztő: **dr. Zékány Krisztina**. Képszerkesztő és közreműködő: **Fuchs Andrea**. Szolyvai Emlékpark Alapítvány – Nemzeti Emlékezet Bizottsága – Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2025.

* **Dupka György:** *Magyar hadifogoly rabtáborok helyszínelése a Baltikumban, 1944–2022.* Kárpátaljai Magyar Könyvek. Képszerkesztő és közreműködő: **Fuchs Andrea.** Szolyvai Emlékpark–MÉKK, Ungvár–Budapest, 2025.

* **Dupka György:** Kárpátaljai politikai elítéltek, Gulag-rabok, mártírok panteonja 1944–1970. „*Én Istenem, a keresztet vállainkról vedd le!*” (Történelmi áttekintés, dokumentáció, adattár). Képszerkesztő és közreműködő: **Fuchs Andrea.** Szolyvai Emlékpark Alapítvány

– Nemzeti Emlékezet Bizottsága – Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest. 2025.

* **Köszeghy Elemér:** *bélyeg a falon.* Versek. KMMI-füzetek XXXIV. Beregszász, 2025.

* **A HUNGAROLÓGIA AKTUÁLIS KÉRDÉSEI NAPJAINKBAN** (történelem, társadalomtudomány és néprajz). Nemzetközi tudományos konferencia anyagai (Ungvár, 2023. október 26–27.). KMMI-füzetek XXXIII. Beregszász, 2025.

Összeállította: Dupka György

